

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 32/2002 rd

Icke stadfästa lag om ändring av strafflagen, lag om upphävande av 5 § 3 mom. lagen om samhällstjänst och lag om upphävande av 8 § lagen om villkorligt straff (RP 27/1999 rd), vilka återgått till riksdagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 4 maj 2001 till lagutskottet för beredning regeringens skrivelse till riksdagen med anledning av att republikens president har beslutat att inte stadfästa lagen om ändring av strafflagen, lagen om upphävande av 5 § 3 mom. lagen om samhällstjänst och lag om upphävande av 8 § lagen om villkorligt straff som riksdagen den 27 februari 2001 antog utifrån regeringens proposition RP 27/1999 rd, (LaUB 1/2001 rd, ISL 3/2001 rd).

Sakkunniga

Utskottet har hört

- justitieminister Johannes Koskinen och lagstiftningsråd Jukka Lindstedt, justitieministeriet

- biträdande justitieombudsmannen Ilkka Rautio, riksdagens justitieombudsmans kansli
- statsåklagare Pekka Koponen, Riksåklagarämbetet
- kriminalinspektör Elina Isoksela, Centralkriminalpolisen
- advokat Markku Fredman, Finlands Advokatförbund
- professor Raimo Lahti.

Samband med andra handlingar

Samtidigt behandlas i utskottet regeringens proposition med förslag till ändring av bestämmelsen av om straffrättslig preskription (RP 45/2001 rd).

ICKE STADFÄSTA LAGAR

Den 27 april 2001 beslutade republikens president att inte stadfästa lagen om ändring av strafflagen, lag om upphävande av 5 § 3 mom. lagen

om samhällstjänst och lagen om upphävande av 8 § lagen om villkorligt straff som riksdagen antog den 27 februari 2001.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Lag om ändring av strafflagen

Ikraftträdande

Republikens president beslutade att inte stadfästa lagen om ändring av strafflagen, eftersom det efter antagandet av lagen har framkommit att vid domstolar finns åtal för ekonomiska brott för vilka på grund av straffrättslig preskription inte kan dömas till straff enligt den nya lagen.

Enligt 78 § grundlagen skall en lag som republikens president inte har stadfäst godkännas med oförändrat sakinnehåll eller förkastas sedan respektive utskott lämnat sitt betänkande.

Enligt 6 § 2 mom. 3 punkten i den antagna lagen får straff inte dömas ut när det från den dag då brottet begicks har förflutit tio år, om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i högst två år eller böter. Enligt gällande lag får straff inte dömas ut för sådana brott när det från den dag då brottet begicks har förflutit femton år. Av 3 § 2 mom. i förordningen om införande av strafflagen följer att nya kortare preskriptionstider skall tillämpas också på brott som begicks före den nya lagens ikraftträdande om inte något annat bestäms i lag.

Förkortningen av den preskriptionstid som förhindrar utdömande av straff på ovannämnda sätt är motiverad. Det har ansetts att en förkortning av preskriptionstiden är problematisk närmast i fråga om de oredlighetsbrott som gäldenär som har begåtts före den 1 juni 1994. Då trädde en lag i kraft genom vilken en grov gärningsform för gäldenärsbrott infördes i strafflagen. För brott som har begåtts före lagens ikraftträdande utdöms straff enligt en lindrigare lag som gällde vid tidpunkten för gärningen.

Åtalsrätt för gäldenärsbrott preskriberas efter fem år. Detta innebär att åtal för oredlighet som gäldenär för brott som har begåtts före bestämmelsen om den grova gärningsformen trädde i kraft bör ha väckts senast i början av juni 1999. Enligt erhållen utredning finns det mindre än tio stycken sådana mål anhängiga vid domstolar.

Det finns starka grunder för straffrättslig preskription. Den ställer gränser för åtalsrätt för gamla brottmål, utdömande av straff i redan anhängiga mål och också för en oskälig försening av verkställigheten. Grunderna för preskriptionsbestämmelserna har antagits redan i samband med stiftandet av gällande lag och de har ansetts vara ändamålsenliga också vid antagandet av den icke stadfästa lagen och vid beredningen av en ny regeringsproposition om straffrättslig preskription RP 45/2001 rd som behandlas i utskottet.

Utskottet anser att det är viktigt att nya bestämmelser om straffrättslig preskription skall träda i kraft så snart som möjligt och att de lätt kan tillämpas utan en ensaka paragraf gällande undantagsbestämmelse som gäller i flera år. Å andra sidan behövs det en viss tilläggstid för att slutföra anhängiga mål. Om behandlingen av dem inte hinner slutföras så att straff som utdömts för dem vinner laga kraft innan denna lag träder i kraft preskriberas brotten.

Med stöd av det ovan anförda föreslår utskottet att lagen träder i kraft den 1 januari 2006.

Lagändringar som gjorts efter antagandet av lagarna

Sedan riksdagen har antagit ovannämnda lagar har lagstiftningen ändrats så att bestämmelserna i 8 kap. skall ändras innan det träder i kraft. I kapitlet bör göras åtminstone följande ändringar:

— Strafflagens 40 kap. om tjänstebrott har reviderats genom lag 604/2002. Enligt 12 § i kapitlet tillämpas bestämmelserna om tjänstemän också på offentligt anställda arbetstagare. Därför kan omnämnandet om offentligt anställda arbetstagare strykas från 1 § 4 mom.

— Eftersom 7 och 12 § om förverkandepåföljd i 8 kap. har ändrats genom lag 875/2001 bör 9 och 14 § ändras.

— Eftersom lagen om villkorligt straff har upphävts genom lag 521/2002 skall hänvisningsbestämmelsen i 18 § 1 mom. ändras att gälla strafflagens 2 b kap.

Brott som faller inom Internationella brottmålsdomstolens behörighet

Enligt artikel 29 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen gäller inte preskriptionstiderna brott som hör till domstolens behörighet. Till domstolens behörighet hör också sådana brott som enligt den nationella lagstiftningen preskriberas. I motiveringen till propositionen om godkännande av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen RP 161/2000 rd konstateras att nationella bestämmelser om straffrättslig preskription inte medför problem eftersom domstolens behörighet kompletterar den nationella straffrättsliga behörigheten.

I sitt utlåtande om propositionen konstaterade lagutskottet att nationella bestämmelser om preskription inte helt stämmer överens med stadgan (LaUU 16/2000 rd). Utskottet fann det nödvändigt att den nationella lagstiftningen ändras så att den i en faktisk situation skall stämma överens med de internationella bestämmelserna.

Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid frågan och konstaterat att det vore fel att överväga en komplettering av bestämmelserna med att straff utan hinder av preskriptionstiderna kan dömas ut i Finland för de allvarligaste internationella brotten trots att gärningen enligt strafflagen inte kan ge fängelse på livstid (GrUU 27/2001 rd). Lagutskottet omfattar grundlagsutskottets uppfattning och förutsätter att frågan utreds i samband med beredningen av ändringar i 8 kap. strafflagen.

Lag om upphävande av 5 § 3 mom. lagen om samhällstjänst

2 §. Utskottet föreslår att lagen träder i kraft den 1 januari 2006.

Lag om upphävande av 8 § lagen om villkorligt straff

Efter lagens antagande har lagen om villkorligt straff upphävts genom lag 521/2001. Med anledning av detta konstaterar utskottet att den tidigare antagna lagen förfaller.

Förslag till beslut

Med stöd av de ovan anförda föreslår lagutskottet

att lagen om upphävande av 8 § lagen om villkorligt straff konstateras ha förfallit,

att lagen om ändring av strafflagen godkänns utan ändringar, men ikraftträdelsebestämmelsen med ändringar och

att lagen om upphävande av 5 § 3 mom. lagen om samhällstjänst godkänns utan ändringar, men 2 § med följande ändringar:

Lag om ändring av strafflagen

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

Lag om upphävande av 5 § 3 mom. lagen om samhällstjänst

2 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

LaUB 32/2002 rd — ISL 3/2001 rd, RP 27/1999 rd

Helsingfors den 12 februari 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Leena-Kaisa Harkimo /saml
Toimi Kankaanniemi /kd
Seppo Lahtela /cent
Annika Lapintie /vänst

Kari Myllyniemi /cent
Kirsi Ojansuu /gröna
Veijo Puhjo /vänst
Susanna Rahkonen /sd
Tero Rönni /sd
Petri Salo /saml
Marja Tiura /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Timo Tuovinen.

RESERVATION

Republikens president beslutade att inte stadfästa lagarna i regeringens proposition RP 27/1999 rd och riksdagens svar RSV 6/2001 rd. Den viktigaste orsaken har varit att vid lagarnas ikraftträdande hade vissa ekonomiska brott som utreds omfattats av straffrättslig preskription.

Regeringen har gett en ny proposition RP 45/2001 rd i saken. Den är innehållsligt likadan som ovannämnda icke stadfästa lagar men enligt ikraftträdelsebestämmelsen tillämpas på brott som begåtts före lagens ikraftträdande i stället för lagens 6 § bestämmelserna i 8 kap. 5 § i gällande lag. Detta skulle också gälla ovannämnda brott som utreds och som riskerar bli preskriberade och processen kunde slutföras inom ramen för gällande längre preskriptionstider.

Utskottet föreslår att problemet sköts på basis av icke stadfäst lag så att lagens ikraftträdande

skjuts upp med flera år varvid processen gällande ekonomiska brott som utreds och som riskerar att bli preskriberade kan fortsätta. Detta förfarande är oerhört sällsynt och jag kan bara komma ihåg ett fall där man skjutit ikraftträdandet på detta sätt. Även om man genom detta beslut kan uppnå samma slutresultat i fråga om preskription som med en ny proposition finns det inte anledning att välja denna väg. Det skulle nämligen bara visa hur enstaka ekonomiska brottslingar bollar med riksdagen hur de vill så att lagstiftaren måste ty sig till exceptionella metoder.

Jag anser att de icke stadfästa lagarna skall förkastas och att lagen skall stiftas på basis regeringens proposition RP 45/2001 rd med ikraftträdelsebestämmelsen.

Helsingfors den 12 februari 2003

Sulo Aittoniemi /alk

Jag omfattar reservationen

Seppo Lahtela /cent